

UNCATEGORIZED

ליהי תורג'מן: חור שחור ואם גדולה

מאת גדעון עפרת 11 נובמבר 2025 אין תגובות

במוזיאון בת-ים ע"ש בן-ארי מוצגת תערוכה מצוינת של אמנית מצוינת, מהעמוקות שבציירותינו: ליהי תורג'מן מציגה את תערוכת "עידן הדלי". השם המסקרן, מגלות לנו שתי אוצרות התערוכה^[1], הוא מושג אסטרוולוגי המציין עמידתנו בפתח תקופה חדשה. להלן נידרש לאסטרונומיה כמושא לאסטרוולוגיה האינדיווידואלית של האמנית.

הכניסה לתערוכת "עידן הדלי" במוזיאון בת-ים מעמידה אותנו מול עבודת רצפה מונו-כרומית ומונומנטאלית (טכניקה מעורבת על בד, כ-4X4 מ') הקרויה "אדישותו של התת-קרקע כלפי היעשותו פני-שטח". בטבורו ציור של חור שחור ומנגד מיתמר לגובה רב ציור מונו-כרומי אפור ("שפת-אם", טכניקה מעורבת על בד, 3.60 מ') המייצג אם ובנה. תיארה עדי דהאן בקטלוג:

"... (במרכז) הציור, 'אדישותו של התת-קרקע כלפי היעשותו פני-שטח', חור שחור שנפער ומושך את הציור כולו לתוכו. המרחב שנפתח הוא בור, קרע במציאות, [...] קטיעה של המרחב הדו-ממדי לכדי נפילת עומק לתוכו. [...] בשולי העבודה המתארת עיר חרבה נראים בניינים פגועים, ובמרכז נפער בור שחור. [...] העין נמשכת אל ממרכז הכובד של הציור, כמו כוכב שמתקרב לחור שחור ונבלע בתוכו."^[2]

ומצד ימין מיתמר סולם. לעלייה? לירידה? סולם המצפה למלאכים?

פעמיים בעבר סחנו כאן בשבחי אמנותה של ליהי תורג'מן^[3], וכבר בפעם הראשונה, ב-2017, התעכבנו על עבודת רצפה שהוצגה ב"ארטפורט", תל אביב, ובה עיגול שחור גדול, המחבר שמים וארץ בסימן ייחול לישועה:

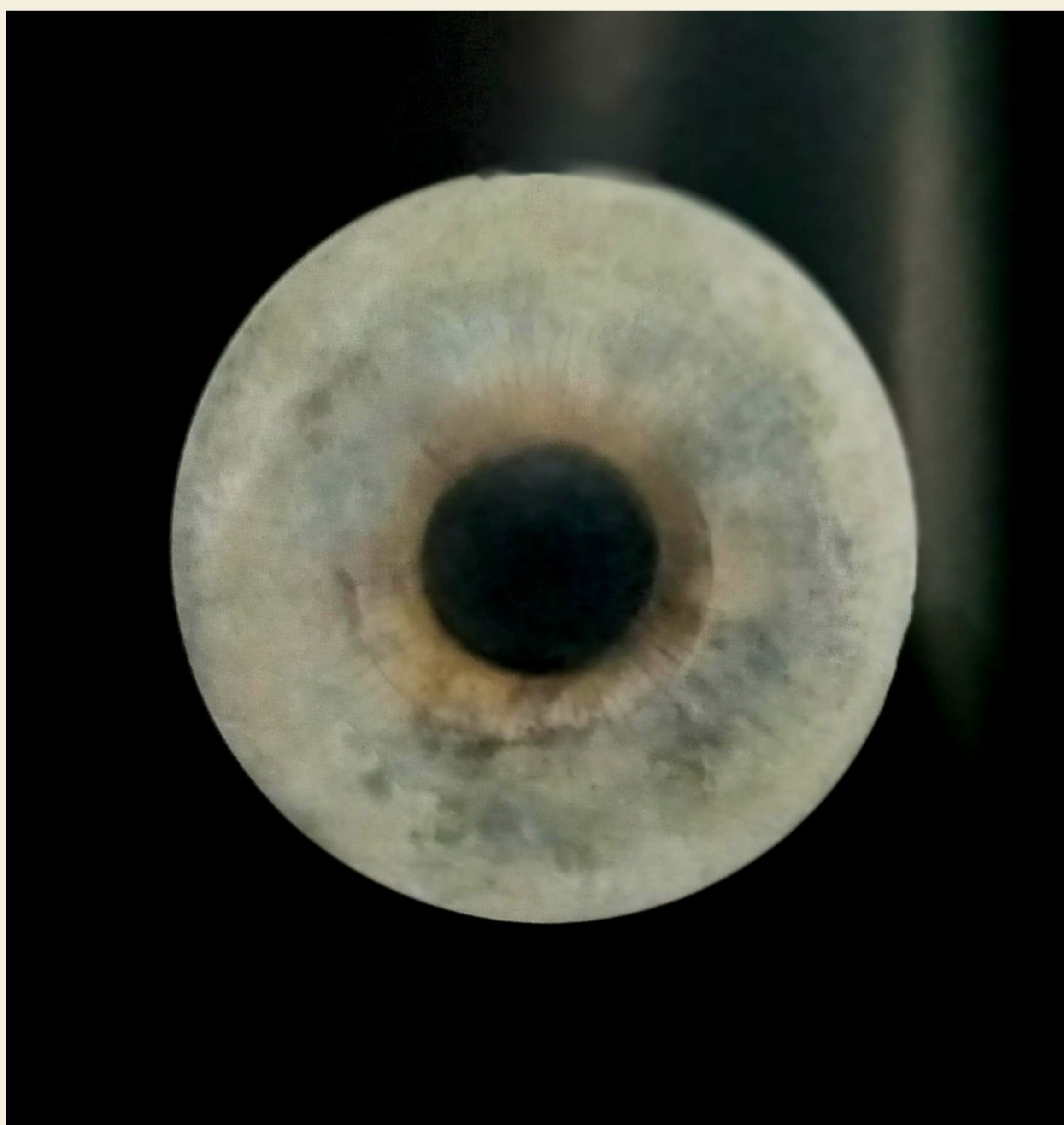
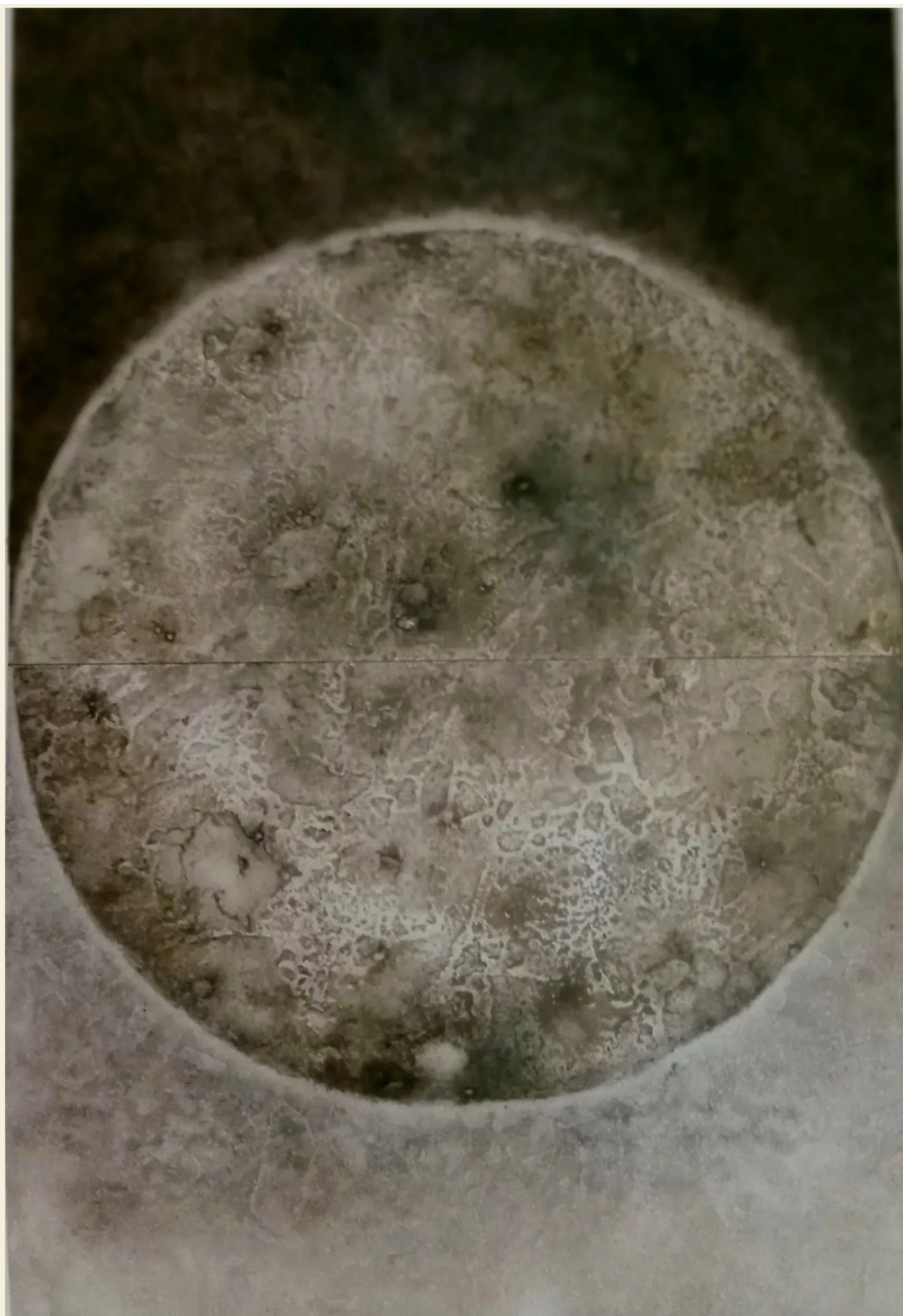

“...הרצפה הפכה למנחת-מסוקים. Deus ex Machina. המסוק נעדר, כמובן, כי מלאך אלוהים לא בא להושיע. ואף על פי כן, סימן המעגל הלבן עם האות H במרכזו (אוצרת התערוכה זיהתה את האות כמסמנת 'help' או 'home'...), צופה מארץ לשמים וכמו קורא לגאולה.”

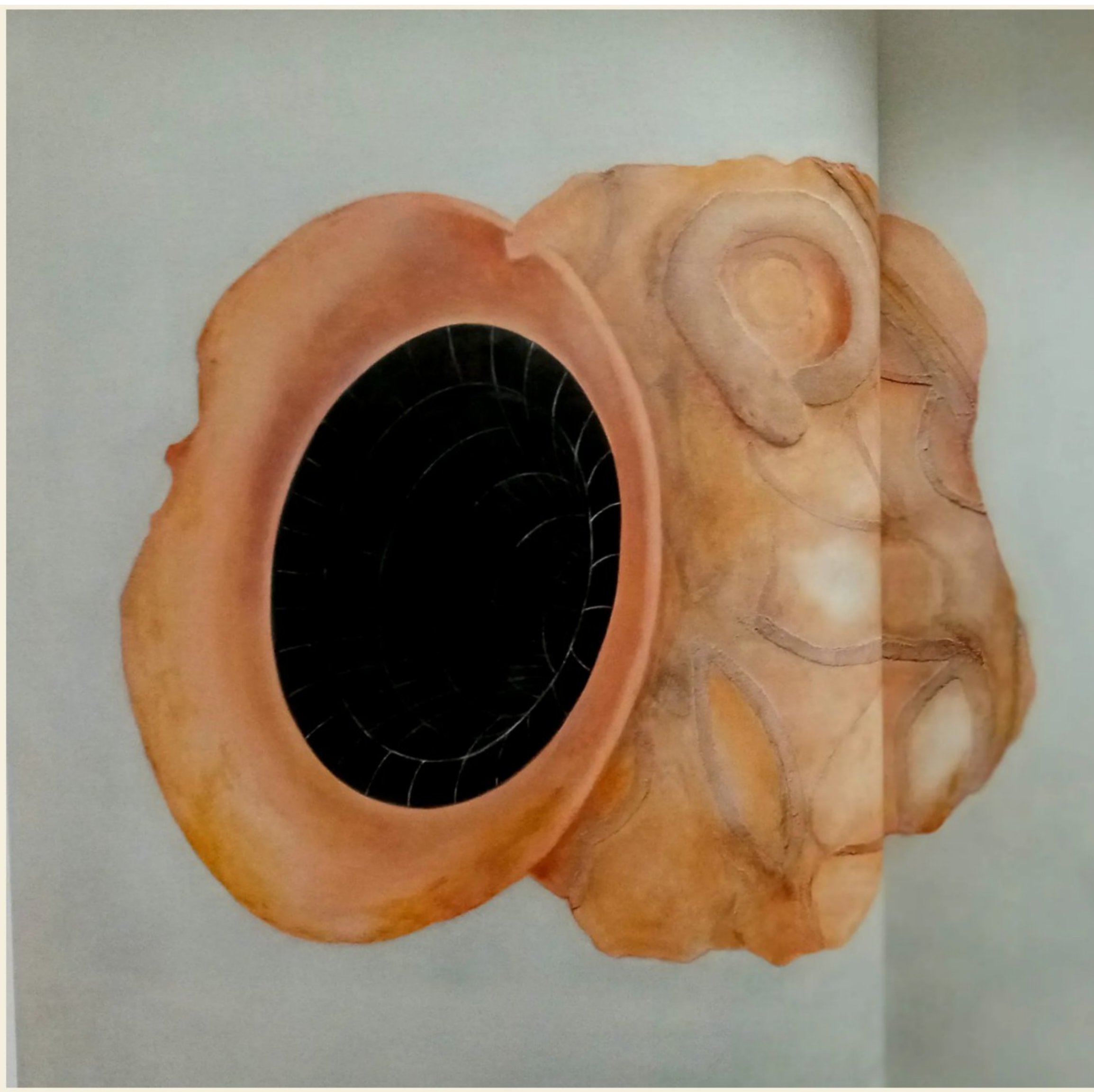
כיום, בזכות התערוכה הנוכחית בבת-ים ובזכות “**Unearth**” - ספר מרשים על יצירת תורג'מן בין השנים 2014-2022 (שמומלץ לרוכשו במוזיאון בת-ים) - בכוחנו לעקוב אחר עיגוליה הקוסמיים והארציים של האמנית. עיגולים שמחליפים זהויות בין חור ביוב (“ללא כותרת”, 2014) לבין אישון-עין בוער (2017), לועים שחורים של כדים (2020), ירח, כוכבים וכדור-הארץ (סדרת “אטלס”, 2023), עיגולים שחורים בסדרת ארבעה ציורי “הגוף הקוסמי” (2023), “באר” (2024), שמש שחורה (“שמש דום”, 2024, תצלום לעיל^[4]) ועוד. משותף לכולם החור השחור, גם כשהוא מתגלה בגופה של אישה, בבית או באוהל (סדרת “הגוף הקוסמי”). מכל עבר, חורים שחורים המושכים לתהומות אפלתם, כאן ושם, בארץ ובשמיים.

ליהי תורג'מן מבטלת בציוריה המטאפיזיים את הדיכוטומיה בין הארץ, השמים והחלל החיצון, בין מה שמעל פני-השטח ומה שמתחתיו, בין הסופי והאינסופי. ביצירתה, חורים שחורים בולעים כל בינאריות.

ולכן, בסדרת ציורים בשם "אנחנו מתעסקים בחומרים מסוכנים מאד" (2020) - "לבורנטית הבוחנת פיסת חול משוטח מציצה דרכה אל חור-תולעת, כלומר אל פתחה של מנהרה המזמינה אותנו למסע בזמן ומרמזת על אפשרות המעבר אל מרחב-זמן יקומי..." [5] ולכן, גם "...הציור 'דרך אל ההווה' (2020), בו נראה שבר של כד מונח על צידו ובפתחו חור שחור המוביל אל האינסוף, [...] האשליה שמשרטטת תורג'מן בתוככי פיסת החרס, כאילו היא מכילה מעבר ישיר אל יקומים זמנים רחוקים." [6]

כנגד כל החורים השחורים, מעמידה ליהי תורגימן בתערוכתה העכשווית את דמות האם. זוהי "האם הגדולה" ה"אלילית" של הציור "שפת-אם" בפתח התערוכה; וזהו הרישום הקטן (30X42 ס"מ) המייצג אם מניקה תינוק בעוד היא עולה בלהבות - "רוחה של אישה שמתה לקראת סוף ההיריון"^[7]; וזוהי האישה הנושאת את העיגול הקוסמי כהריונה; וזוהי סדרת הציורים העזים, דמויי הגלמים, שצופנים אף הם, בדרכם המופשטת, את אחדות האם והבן. זוהי האם המייצגת ביצירת ליהי תורגימן את יסוד ההולדה, הנחמה ותקוות הגאולה בעולם הנשאב מכל עבר אל חורבנו ואובדנו.

לרגל תערוכת "מחר יהיה הווה חדש", שהציגה הליהי תורגימן ב- 2024 ב"מכון וייצמן למדע", קראנו:

"ליהי תורגימן מחשבת את קיצנו לאחור. היא רואה את מציאות חיינו, כאן ועכשיו, כפי שאולי יראו ויבינו אותה ארכיאולוגים עתידניים שיחקרו את תקופתנו. מבט נשלח אל העתיד, וחוזר אלינו, כדי לבחון את מה ששרד, מה שמהווה, ככל הנראה, את ליבת הקיום שלנו, גם אם אנחנו עדיין לא מבינים זאת."^[8]

||

[1] הילה כהן-שניידרמן ועדי דהאן.

[2] עדי דהאן, קטלוג תערוכת "עידן הדלי", מוזיאון בת-ים, 2025, עמ' 9, 11.

[3] גדעון עפרת, "ל כ ל כ ת ם", 10 ביולי 2017; "סודות הקיר", 6 ביולי 2021.

[4] תזכר עבודתו של גל ויינשטיין בביאנאלה בוונציה, 2017, שנשאה את הכותרת "שמש בגבעון דום": ויינשטיין עטף חלק ניכר ביותר של הביתן הישראלי בנבגי ריקבון פטרייתי. כמו שם עבודתו אזכר ויינשטיין את המאורות השמיימיים כניגוד ל"חשכה" הגוברת שבהתפשטות העובש על קירות הביתן.

[5] שירה סתיו, "הסיכון הוא הסיכוי", בתוך: **Unearth**, תל אביב, 2022, עמ' 208.

[6] אביגיל בן-דור ניב, "אדמה שקופה", בתוך: **Unearth**, תל אביב, 2022, עמ' 30.

[7] עדי דהאן, לעיל הערה 2, עמ' 12.

[8] אונליין, יבשם עזגד, מכון וייצמן למדע, רחובות.

שתף

שתף

פרסם מחדש בבלוג אהבתי 3 לייקים

קשור

אוצרות לשנות
האלפיים
יוני 22, 2018
ב-
"פוסטמודרנה"

לְכָל־כֶּתֶם
יולי 10, 2017
ב-
"פוסטמודרנה"

סודות הקיר
יולי 6, 2021
2 אנשים עשו
לייק

→ מהפכת 'גלריה ישראל' ←

← מדרגות ל... ←

כתיבת תגובה

לכתוב תגובה...

תגובה

חפש

חיפוש ...

פוסטים אחרונים

נא להזכיר: אלכס לוי

מדוע ומתי הוא צייר את הנוף הזה?

השחור של לאה ניקל

הדגלים של גרשוני

הספר והספרים

ארכיון

ינואר 2026

דצמבר 2025

נובמבר 2025

אוקטובר 2025

ספטמבר 2025

אוגוסט 2025

יולי 2025

יוני 2025

מאי 2025

אפריל 2025

מרץ 2025

פברואר 2025

ינואר 2025

דצמבר 2024

נובמבר 2024

אוקטובר 2024

ספטמבר 2024

אוגוסט 2024

יולי 2024

יוני 2024

מאי 2024

אפריל 2024

מרץ 2024

פברואר 2024

ינואר 2024

דצמבר 2023

אוקטובר 2023
ספטמבר 2023
אוגוסט 2023
יולי 2023
יוני 2023
מאי 2023
אפריל 2023
מרץ 2023
פברואר 2023
ינואר 2023
דצמבר 2022
נובמבר 2022
אוקטובר 2022
ספטמבר 2022
אוגוסט 2022
יולי 2022
יוני 2022
אפריל 2022
מרץ 2022
פברואר 2022
ינואר 2022
דצמבר 2021
נובמבר 2021
אוקטובר 2021
ספטמבר 2021
אוגוסט 2021
יולי 2021
יוני 2021
מאי 2021
אפריל 2021
מרץ 2021
פברואר 2021
ינואר 2021
דצמבר 2020
נובמבר 2020
אוקטובר 2020
ספטמבר 2020
אוגוסט 2020
יולי 2020
יוני 2020
מאי 2020
אפריל 2020
מרץ 2020
פברואר 2020
ינואר 2020
דצמבר 2019
נובמבר 2019
אוקטובר 2019
ספטמבר 2019
אוגוסט 2019
יולי 2019
יוני 2019
מאי 2019
אפריל 2019
מרץ 2019
פברואר 2019
ינואר 2019
דצמבר 2018
נובמבר 2018
אוקטובר 2018
ספטמבר 2018
אוגוסט 2018
יולי 2018
יוני 2018
מאי 2018
אפריל 2018
מרץ 2018
פברואר 2018
ינואר 2018
דצמבר 2017

נובמבר 2017
אוקטובר 2017
ספטמבר 2017
אוגוסט 2017
יולי 2017
יוני 2017
מאי 2017
אפריל 2017
מרץ 2017
פברואר 2017
ינואר 2017
דצמבר 2016
נובמבר 2016
אוקטובר 2016
ספטמבר 2016
אוגוסט 2016
יולי 2016
יוני 2016
מאי 2016
אפריל 2016
מרץ 2016
פברואר 2016
ינואר 2016
דצמבר 2015
נובמבר 2015
אוקטובר 2015
ספטמבר 2015
אוגוסט 2015
יולי 2015
יוני 2015
מאי 2015
אפריל 2015
פברואר 2015
ינואר 2015
דצמבר 2014
נובמבר 2014
אוקטובר 2014
ספטמבר 2014
אוגוסט 2014
יולי 2014
יוני 2014
מאי 2014
אפריל 2014
מרץ 2014
פברואר 2014
ינואר 2014
דצמבר 2013
נובמבר 2013
אוקטובר 2013
ספטמבר 2013
אוגוסט 2013
יולי 2013
יוני 2013
מאי 2013
אפריל 2013
מרץ 2013
פברואר 2013
ינואר 2013
דצמבר 2012
נובמבר 2012
אוקטובר 2012
ספטמבר 2012
אוגוסט 2012
יולי 2012
יוני 2012
מאי 2012
אפריל 2012
מרץ 2012
פברואר 2012
ינואר 2012

דצמבר 2011
נובמבר 2011
אוקטובר 2011
ספטמבר 2011
אוגוסט 2011
יולי 2011
יוני 2011
מאי 2011
אפריל 2011
מרץ 2011
פברואר 2011
ינואר 2011
דצמבר 2010

קטגוריות

100 שנות הדפס אמנותי
English texts
Uncategorized
אדורנו
אופקים חדשים: מאוסף עפרת לאוסף ליון (ג)
אופקים רחבים יותר: מאוסף עפרת לאוסף ליון (ב)
אופקים רחבים: מאוסף עפרת לאוסף ליון (א)
אמנות בארוק
אמנות וספרות
אמנות יהודית
אמנות מינורית (2010): אמנות ישראלית בשנות האלפיים
אמנים נשכחים
בספרים קודמים
בצלאל
האידיאה של האוצרות
האידיאה של האמנות הישראלית
האישה
האמנות כדימוי וכסמל
הגג והבור
הגיגים על האמנות
היסטוריוגרפיה
המדיום האמנותי
וידיאו ישראלי
יהדות זמן (ספר)
כבתוך שלו: פרשנות לתנ"ך
מבראשית - קריאה בתורה
מודרניזם ישראלי
מולטימדיה
מונוגרפיות
ספר אהרון אבני
ספר אהרון כהנא
ספר אריה לובין
ספר משה קסטל
ספר תומרקין
על השפה
עם זו גאלת: הגדה אחרת
עשה לך תנ"ך
פוסטמודרנה
פילוסופיה
פיסול ישראלי
פרוסט: בעקבות היפה האבוד
פרשת השבוע
ציור עכשווי בישראל
ציור ציוני
צילום ישראלי
צלובים בטלית
קרמיקה
רשעים (חל א')
שנים מכרעות
תרבות עברית

כלים

